

De kat van Peter de Grote.

Petro Desmet' is de nestor van de Nederlandstalige Esperanto-lexicografie. Zijn klassieker, het middelgroot woordenboek Nederlands-Esperanto-Nederlands verscheen in 2004, in 2005 volgde de vertaling van het Fundamento. In 2012 volgde de uitgave van het Duden-beeldwoordenboek (met J. Horvath), in 2019 kwam het "Esprimaro". En in de zomer van 2020 ten slotte kwam de kroon op het werk, het Uitgebreid Woordenboek, bijgenaamd PIV-Ido, met 1040 pagina's, in groot formaat. Wat omvang betreft is het te vergelijken met het Esperanto-Duits van Krause (2018), beide woordenboeken van de Chinees Wang (2007/2015) en het Esperanto-Japans van Konisi e.a. (2006).

Zoals de ondertitel PIV-Ido suggereert steunt het werk vooral op PIV2005 (inhoudelijk wijkt dat weinig af van de zeer matig herziene PIV2020, die bijna gelijktijdig verscheen). In zijn blogs, op Ipernity, verklaarde Petro al waarom hij de gebruiken en vormen van PIV volgt, zelfs wanneer hij bij sommige details een andere voorkeur zou hebben. Zamenhof vermaande ons immers dat eenheid belangrijker is dan alle echte of vermeende verbeteringen. Zijn Esprimaro toont ten overvloede aan hoe sterk kattenvriend Petro zich interesseert voor spreekwoorden en uitdrukkingen, en ook hoe hij dierentalen begrijpt. Laat ons daarom de artikels over kat in PIV2005 en PIV-Ido 2020 eens naast elkaar plaatsen (enkele symbolen vervangen wij omdat we de oorspronkelijke niet kunnen afdrukken).

Zie onderaan voor de betreffende bladzijden uit PIV en PIV-Ido

Wij stellen dus vast: veel meer katgeluiden bij Desmet', meer spreekwoorden; meer dan dertig soorten afzonderlijke katten (zelfs vleiende) waarvan bijna geen enkel te vinden is in PIV. Het werk heeft een immens grote toegevoegde waarde en is uiterst precies. Zelfs voor belangstellenden zonder diepe kennis van het Nederlands is het een grote hulpbron.

Ja, het is goed dat Esperantosprekers het verklarend woordenboek PIV raadplegen. Maar het volstaat niet altijd, het geeft niet alle antwoorden. Mijn persoonlijk probleem ligt bij botanische en zoölogische termen. Zelfs als ik de Esperantotekst begrijp dan weet ik toch nog niet hoe het dier of de plant in mijn taal, het Duits, genoemd wordt. Zo is het ook voor niet-Europese woorden die ik wel begrijp maar waarvan ik niet met zekerheid weet hoe ze te schrijven. Test uzelf! Weet je hoe men "ĉopsuo" in jouw taal spelt? Na raadplegen van Krause(2018) en Standaard Duden (de Duitse PIV) vond ik dat het tot 1996 "Chop-suey" was, en nu "Chopsuey" (zonder streepje). Nederlandstaligen weten nu, in minder dan een minuut, dank zij PIV-Ido, dat het bij hen tjaptjoi is.

Het Uitgebreid Woordenboek: rijk, betrouwbaar, slim, klassiek en toch zeer actueel. Zelfs meer! Vaak wekt het sterke interesse op en vermaakt het. 't Is een woordenboek dat u uitnodigt als een bijtje van artikel naar artikel te zoemen tot men zich tevreden voelt als een spinnende poes. De auteur verdient alle lof. De sprekers van het Nederlands en de ganse Esperantogemeenschap ook omwille van dit "groot" - in meerdere betekenissen, woordenboek.

Bernardo Pabst (Berlijn).

Uit PIV 2020

https://vortaro.net/#_foliumi_kat

kaŝub/o. Ano de slava popolo, loĝanta en **Kaŝubio**. **kaŝuba**. Rilata al **kaŝuboj**: *la kaŝuba lingvo*. **Kaŝubio**. Regiono en NU Pollando.

★**kat/o** ♂ Sp. de feliso (*Felis silvestris*) de mamulo el la subordo de rabobestoj, tenata kiel muskaptanta dombesto: *kato miaŭas, kraĉospiras, ŝpinas; la bot-vestita Kato, la Kato kun botoj* (persono de fabelo); *kiam kato promenas, la musoj festenas* ^Z (kiam mastro foriras, ne sin ĝenas la servantoj); *danci kiel kato ĉirkaŭ poto* ^Z (agi tre atente); *vivi kun iu, kiel hundo kun kato* ^Z (malamike); *kiam kato jam formanĝis, forpelado ne helpas* ^Z.

kata **1** Rilata al **kato**: *kataj lipharoj*. **2** (f) Simila al tiu(j) de **kato**: *kataj paŝoj* (mallaŭtaj).

kataĵo. Ago propra al **katoj**. **kateto** **1** Malgranda, juna **kato**. **2** Karesa nomo por virino aŭ infano: *la reĝo vin tenu en siaj brakoj, nomu vin kateto* ^Z. **katido**. Juna **kato**: *plej juna katido musojn jam pelas* ^Z. **katino**. Ino de **kato**. **virkato**. Virseksa **kato**. **katherbo**

1 Katario. **2** Valeriano. **mustelkato**. Foino.

katabol/o ♀ Tuto de la procezoj de malkonstruo de protoplasmo fare de la vivuloj: *katabolo estas energidona*. ➡ *anabolo, metabolo*. **katabolaĵo**. Produkto de la **katabolo**.

katadioptrik/o □ Parto de optiko pri la reflektado (katoptriko) k refrakto (dioptriko) de la lumradioj.

Volgende twee bladzijden uit PIV-ido van Petro de Smet'

Kastoro Castor 1 ☉ vriend van Pollux 2 ♃
ster in Tweelingen.

kastoreo ☿ castoreum; bevergeil.

★**kastri** tr ♃ castrenen; ontmannen ♦
kastritoj castraat; ontmande; *la kastritoj*
soprane kantas castraten zingen met
sopraanstem. **kastrigo** het gecasteerd
worden ♦ *komplekso pri kastrigo* ♀ cas-
tratiecomplex.

Kastro ☽ Castries <LC>.

kastrumo ☼ castrum (*versterkte plaats*
van de Romeinen, meestal met burcht) ♦
la kastrumoj ofte *fariĝis civilaj urboj* cas-
trums werden vaak burgerlijke steden;
castrums ontwikkelden zich vaak tot
steden.

kasuleto ✕ cassoulet.

★**kaŝi** tr (ook ♃) verbergen ♦ *mi vidis*
senharajon, kiun li ĉiam tiel zorgo kaŝis ik
zag een kale plek, die hij altijd zo zorg-
zaam verborgen hield. **sin kaŝi, kaŝigi**
zich verbergen ♦ *la suno baldaŭ sin kaŝos*
de zon zal weldra ondergaan. **kaŝa**
verborgen; heimelijk. **kaŝe** heimelijk;
in 't verborgen. **kaŝo** het verbergen.
kaŝado het verbergen. **kaŝaĵo** iets
dat verborgen is, of verborgen wordt.
kaŝebla te verbergen ♦ *tuso kaj amo ne*
estas kaŝeblaj hoesten en liefde kan men
niet verbergen. **kaŝeco** verborgenheid.
kaŝejo schuilhoek; schuilplaats. **kaŝ-**
ema stiekem; heimelijk. **kaŝigo** het
zich verbergen ♦ *ludi kaŝigon* ♣ ver-
stopperje spelen. **kaŝilo** afscherming;
drogreden. **kaŝinda** het verbergen
waard. **kaŝisto** heler; verberger. **kaŝita**
verborgen. **kaŝite** verborgen; heime-
lijk. **kaŝitaĵo** het verborgene. **kaŝiteco**
verborgenheid; heimelijkheid. **malkaŝi**
tr onthullen. **malkaŝo** onthulling;
openbaring. **malkaŝa** openlijk. **mal-**
kaŝeco openheid. **malkaŝema, ne-**
kaŝema vrijmoedig; onbeschroomd;
openhartig; rondborstig. **malkaŝigi**
zich openbaren; bekend worden. **ne-**
kaŝebla niet verbergbaar. **rekaŝi** tr
opnieuw verbergen. **sinkaŝanto** on-
derduiker. **ŝtelajokaŝisto** heler.

➤**kaŝ-** is één van de stammen, die vaak
voorkomen in samenstellingen, waar
ze als pseudo-affix gevoeld worden:

kaŝkomerco zwarte handel; *kaŝnomo*
schuilnaam; *kaŝpasaĝero* blinde passa-
gier; *kaŝangulo* schuilhoek.

★**kaŝmiro** ☼ Kashmir; Kasjmier <IN
PK>. **kaŝmiro** ☼ kasjmier (*stof; sjaal*).

★**kaŝtano** ♣ 1 G (*Castanea*) kastanje;
tamme kastanje ☞ *kultiva kaŝtaneo* 2
= *ĉevalkaŝtano*. **kaŝtanujo, kaŝtan-**
arbo ♣ kastanjeboom. **kaŝtan-**
bruna, kaŝtankolora kastanjebruin.
kaŝtanhara bruinharig (met kastanje-
kleur). **akvokaŝtano** 1 G (*Trapa*)
waterkastanje; waternoot 2 G (*Eleocha-*
ris) waterbies. **ĉina akvokaŝtano**
Sp (*Eleocharis dulcis*) Chinese water-
kastanje. **ĉevalkaŝtano** paardenkastanje.
ĉevalkaŝtanujo, ĉevalkaŝtanarbo ♣
G (*Aesculus*) paardenkastanjeboom;
wilde kastanje. **markaŝtano** ♂ G
(*Echinus*) zee-egel ☞ *ekino*.

kaŝubo ☼ Kasjoeb. **kaŝuba** Kasjoe-
bisch. **Kaŝubio** ☼ Kasjoebië <PL>.

★**kato** ♂ Sp (*Felis catus*) kat; poes ⇒ *miaŭi*,
ronroni, ŝpini, kraĉospiro, borduni, graŭli,
ronki ♦ *danci kiel kato ĉirkaŭ varmega*
(arda) poto rond de pot draaien (*aarzelen*
iets te vertellen) eromheen draaien als een
kat om de hete brij; *danci kiel manĝavida*
kato ĉirkaŭ malplena plado draaien als
een hongerige kat om een ledig voed-
selbakje; *aĉeti katon en sako* een kat in
een zak kopen; *sciis la kato kies lardon ĝi*
manĝis zelfs de kat onthoudt van wie ze
eten kreeg; wiens brood men eet, diens
woord men spreekt; *eĉ ne kato ĉeestis* er
was geen kat; geen kat of geen hond
was er; er was geen levende ziel; *peli la*
katon en la aĉvon zijn wil opdringen; een
kat het water injagen.

☉ *Renkontiĝis la kato kun sentima rato*.
En vlood de kat voor de moedige rat!
4➔ *komedio*.

kata kattig; kat-; felien; katachtig.
kataĵo kattenstreek. **kateto** (ook ♣
♣) katje; poesje. **katido** kattenjong.
katino wijfjeskat; 1 katin. **virkato**
kater; mannetjeskat. **eksvirkato** (*kaŝ-*
rita virkato) gesneden kater. **dezerto-**
kato Sp (*Felis margarita*) woestijnkat;
zandkat. **dorlotkato** schootkat. **flug-**
kato vliegende kat (*diverse Sp van F*

Cynocephalidae). **kareskato** schootkat. **katherbo** ♣ kattenkruid **1** wild kattenkruid; neppe ☞ **katario** **2** valeriaan ☞ *valeriano*. **marçokato** Sp (*Felis chaus*) moeraskat; moeraslo; rietkat. **martes-kato**; **platkapkat** Sp (*Prionailurus planiceps*) marterkat; platkopkat. **mustelkato** Sp (*Martes foina*) steenmarter; 'fluwijn ☞ *foino*. **sfinkskato** sphynx; naaktkat. **tigrokato** **1** G (*Leopardus*) pardelkatten **2** Sp (*L. pardalis*) pardelkat; ocelot ☞ *oceloto* **3** (*ciu mezgranda makulita feliso*) tijgerkat. **vagkato** zwerfkat. **abisenia kato** Abessijnse kat; abessijn. **angura kato** angorakat. **bengala kato**; Bengaalse kat. **birma kato** Birmaanse kat; birmaan. **dom-educita kato**; **domkuša kato**; **domkato** huiskat. **etkrura kato** kortpotige kat. **filipina flugkato** ♂ Sp (*Cynocephalus volans*) Filippijnse vliegende kat; vliegende hond. **hejma kato** huiskat. **hispana kato** Spaanse kat. **kartuzia kato** kartuizer kat. **kateca flatemulino** ♀ een valse kat. **kipra kato** cyperse kat; tabby. **liberviva kato** veldkat; boskat. **malaja flugkato** ♂ Sp (*Galeopterus variegatus*) Maleise vliegende kat; vliegende lemuur. **mallonghara kato** korthaarkat. **manksa kato** manxkat (*senvosta kato de la Mank.sinsulo*). **montara tigrokato** Sp (*Leopardus jacobita*) bergpardelkat; andeskat. **nana kato** dwergkat; sphynx. **nokta tigrokato** Sp (*Leopardus guigna*) nachtpardelkat; kodkod. **palasa kato** G Sp (*Octocolobus manul*) manoel; pallaskat. **pampara tigrokato** Sp (*Leopardus pajeros*) pampaspardelkat. **persa kato** Perzische kat. **piga kato** zwart-witte kat. **salmarča tigrokato** Sp (*Leopardus geoffroyi*) geoffroypardelkat. **seksarda kato**; **seksumema kato** een krolse kat. **siama kato** Siamese kat. **sovaĝa kato** **1** boskat **2** Sp (*Felis silvestris*) wilde kat. **sovaĝiginta kato** veldkat; verwilderde kat. **surprizataka kato** een valse kat. **senmastra kato** zwerfkat. **tigra kato**; **tigrostria kato** tijgerkat (*domkato tigre striita*). **trikolora kato** driebontje; lapjeskat.

♣ **migra kato** → *leporo*: tegmentleporo. ♣ *Kiam kato jam formangis, forpelado ne helpos*. Als het kalf verdronken is, moet men de put niet meer dempen. 't Is te laat de put gevuld als het kalf verdronken is. Gedane zaken nemen geen keer. [*Post la akcidento oni ne plu povas ĝin preventi.*] **katabelo** ♀ katabolisme; katabolie (*afbraakfase*). **katabolaĵo** katabolische stof. **katadioptriko** □ catadioptrica. ★**katafalko** katafalk [♣ *kata-falko = felisa birdo*]. **kataforo** Λ katafoor. **katafora** kataforisch. **kataforezo** ⚡ ⚡ cataforese; elektroforese. **kataifo** ✂ cadaïfi; cadaïf (*gebak bestaande uit een laag gebakken vermicelli met room overgoten*). **kataklimo** ☀ cataclysmo. ★**katakombo** catacombe. **katakrezo** Λ catachrese. **katalaŭno** 🏰 Catalaun. **Katalaŭnaj Kampoj** ☀ 🏰 Catalaunische Velden. **katalekta** ☹ catalectisch (*van verzen met onvolledige laatste voet*). ★**katalepsio** Ψ Ψ catalepsie; verstijving ♦ *katalepsia stato* cataleptische staat. **katalepsiulo** Ψ catalepticus. **katalizi** tr ☹ katalyseren. **katalizanto** ☹ katalysator. **katalizilo** 🚗 katalysator. **memkatalizo** ☹ zelfkatalyse. ★**katalogo** catalogus [♣ *kata-logo = peno de kato por altiri per karesa voko*]. **katalogi** tr catalogiseren ♦ *katalogi bibliotekon* een bibliotheek catalogiseren. **katapo** ♣ G (*Catalpa*) catalpa. **kataluno** Catalaan. **kataluna** Catalaans. **Katalunio**, **Katalunujo** ☀ Catalonië <ES>. **katamarano** ⚓ catamaran. ★**kataplasm** ⚡ ⚡ cataplasma (*warme omslag*). ★**katapulto** 🏰 ♠ ➔ katapult. **katapulti** tr katapulteren. ① ★**kataro** ⚡ catarre ♦ *naza kataro* neusverkoudheid; *intesta kataro* dysenterie; *vezika kataro* blennorrhoe [♣ *kat-aro =*